

DOI 10.34132/pard2024.25.13

Отримано: 16 березня 2024

Змінено: 9 травня 2024

Прийнято: 22 липня 2024

Опубліковано:

25 вересня 2024

Received: 16 March 2024

Revised: 9 May 2024

Accepted: 22 July 2024

Published:

25 September 2024

Liliia Muntian

STATE POLICY AS A FORM OF TARGETED STATE ACTIVITY

The article examines state policy as an organized and purposeful activity of the state, which provides for the protection of public interests, ensures the adoption of balanced and justified state decisions, and contributes to the stable development of Ukrainian society. Issues of state policy formation in the system of planning and implementation of development plans of modern society are considered.

It was determined that with the transition from bureaucratic forms to innovative methods of managing the state and society, state policy acquires certain signs of publicity, due to the involvement of both state and non-state public organizations in its implementation.

It has been proven that the European integration of Ukraine is accompanied by changes in state policy, which is based on European values and standards for the formation of a legal, social and democratic state. Therefore, it is better to use the term «public policy», as active purposeful actions of the state based on the cooperation of state institutions, civil society institutions, as well as non-state organizations and individual citizens.

It is noted that the participatory theory of democracy should become a universal principle of organizing the public policy of the Ukrainian state. Because the basis of the effective functioning of participatory democracy is a developed civil society, as well as public trust in the activities of state and public institutions, that is, citizens' confidence in the

correctness of the actions of public authorities to implement the goals announced by the state.

It is substantiated that modern state (public) policy, firstly, is designed to ensure public expression of will, expression of interests and needs of the population and their practical implementation at the level of power institutions; secondly, it should be based on the principles of: openness, transparency and democracy; thirdly, in the process of development and implementation of political decisions, civil society institutions should be involved in this work. The specific characteristics of state policy as an active activity are singled out, which distinguish it from a whole array of other types of policies.

In further studies, it is suggested to pay attention to the normative and legal regulation of state policy.

Key words: *state; policy; state policy; public policy; state activity.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Базовим компонентом політико-управлінської діяльності держави завжди залишається державна політика. Євроінтеграція України, демократизація українського суспільства, децентралізація державного управління, передбачає обов'язкові зміни державної політики. Важливого практичного значення набуває створення ефективної європейської моделі державної політики, в якій важлива роль належить інститутам громадянського суспільства. Що підтверджує досвід європейських країн, де активну участь в виробленні й реалізації державної політики в різних сферах суспільного життя приймають не тільки державні, але й недержавні політичні актори.

Враховуючи сучасні реалії політичного життя державна політика в Україні потребує суттєвих змін, трансформацій. По-перше, тому що саме держава, як інститут політичної системи суспільства, формує державну політику та є механізмом формулювання та розв'язання суспільних проблем в конкретній галузі; по-друге, держава організована й цілеспрямована діяльність державних інституцій, що через прийняття державно-політичних рішень регулюють життєдіяльність людей та соціальні відносини

у суспільстві; по-третє, держава спрямовує власну діяльність (державну політику) на покращення суспільно-політичного життя громадян. Крім того, сутнісні характеристики сучасної держави знаходяться у прямій залежності від механізмів та технологій формування державної політики, і навіть форм взаємодії з різними громадськими інститутами. Іншими словами, під впливом безлічі інструментальних змін можемо спостерігати модифікацію структурно-функціональних характеристик держави, еволюцію взаємовідносин та межі демократії, зміцнення позиції сучасної держави на міжнародній арені. Наявність постійних змін у механізмах розроблення державної політики на сучасному етапі пробуджує пильну увагу до факторів, що сприяють їх змінам, усвідомленню резервів їх удосконалення, можливим прогресивним напрямкам. Й саме від ефективності державних інституцій, їх цілеспрямованої активності залежить реалізація державної політики, тобто успішність держави та благополуччя суспільства. Варто зазначити, що державна політика, як організована та цілеспрямована активна діяльність держави передбачає захист суспільних інтересів, забезпечує прийняття зважених і обґрунтованих державних рішень, сприяє стабільному розвитку суспільства.

Актуальність вивчення державної політики зумовлено також тим, що на сучасному етапі суспільного розвитку державна політика є формою цілеспрямованої активності держави, що формує системну взаємодію різноманітних суб'єктів, переплетіння різних інтересів, будуючи комплекс механізмів її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над осмисленням сутності, змісту явища державної політики, механізмів її впровадження працювали такі зарубіжні та вітчизняні фахівці, як Дж. Андерсон, В. Андріяш, Т. Біркланд, К. Ващенко, О. Гомоляко, В. Горбатенко, О. Дем'янчук, Ю. Ковбасюк, О. Лаврук, Т. Парсонс, О. Пухкал, І. Рейтерович, Т. Сегеда, С. Ситник, Ю. Сурмін, С. Телешун, В. Тертичка, В. Цветков, І. Харечко та багато інших. В свої працях вказаними науковцями закладено методологічна основа розуміння явища «державна політика», здійснено широкі узагальнення доктринального рівня.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є науково-теоретичний аналіз сутності державної політики, через її цілеспрямованість на реалізацію потреб та інтересів суспільства, а також вивчення й обґрунтування форм цілеспрямованої активності держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес євроінтеграції України передбачає обов'язкові зміни державної політики, але й потребує нових наукових досліджень, що дозволять зрозуміти роль держави, як суб'єкта державної політики її можливість впливати на об'єктивний стан тій чи іншій сфері суспільства. Саме тому, що держава через власні інституції (органи законодавчої, виконавчої влади) визначає основні пріоритети та стратегічні напрями державної політики, «що дозволяє державі досягнути поставленої мети в конкретній області, використовуючи правові, економічні, адміністративні методи впливу, спираючись на ресурси, які є в його розпорядженні» [5].

Дослідження державної політики має не тільки теоретичне але й практичне значення для вироблення й прийняття політичних й політико-управлінських рішень. Державну політику характеризує її комплексний характер та структура, що визначається основними об'єктами її регулювання. Головним призначенням державної політики є вирішення суспільних проблем та врегулювання суспільних відносин в таких сферах, як політика, економіка, охорона здоров'я, освіта, культура, природокористування, правоохоронна діяльність тощо. Державна політика впливає на суспільні процеси через: «інституційний (держава, органи державної влади, політичні партії), нормативний (норми, положення, державні програми) й матеріальний (засоби для реалізації поставленої мети), а також рівні її здійснення – місцевий, регіональний, загальнодержавний, міжнародний» [6].

Державна політика має за мету досягнення встановлених цілей, а тому є системою «цілеспрямованих заходів спрямованих на розв'язання тих чи інших суспільних проблем, задоволення суспільних інтересів, забезпечення стабільності конституційного, економічного, правового ладу країни» [4].

Важливим з методологічних позицій для концептуалізації державної політики потрібне з'ясувати існуючі терміни «державна політика» та «публічна політика». Так в Англії, США та інших країнах Заходу використовується термін «public policy», перекладається українською, як державний, публічний, громадський, суспільний, національний [15] і стосується публічних потреб та інтересів суспільства.

Зокрема українські вчені (С. Телешун, С. Ситник, Т. Сегеду, І. Рейтерович) вивчаючи проблеми політики, тлумачать термін «public policy», як «публічна політика» тобто політика підконтрольна громадськості, яка має можливість контролювати діяльність влади. Вчені підкреслюють, що держава вступаючи у «взаємодію з інститутами громадянського суспільства для розв'язання суспільних проблем, реалізує публічну політику» [13]. Зрозумілим є чому у словнику з публічного управління поняття «публічна політика» визначено «як курс дій органів публічного управління й суспільних інститутів, які будуються на узгодженні й зближенні позицій заінтересованих сторін та націлений на досягнення суспільно значимих цілей і виконання пов'язаних із ними завдань» [10].

Такої же думки дотримуються О. Пухкал і О. Гомоляко визначаючи «публічну політику», як «політику органів державного управління, що заснована (побудована) на механізмах публічного узгодження інтересів усіх заінтересованих сторін й націлена на досягнення суспільно значимих цілей (мети), а також на вирішення суспільно важливих завдань» [11].

Саме тому ми погоджуємось з думкою О. Дем'янчука, що термін «публічна політика» доцільно використовувати в умовах високого рівня розвитку громадянського суспільства. В такому суспільстві й публічна політика охоплює й політику, яку здійснюють недержавні громадські організації та приватні структури [2]. Тобто головна сутнісна ознака публічної політики полягає у значній ролі неурядового сектору суспільного життя, яку він відіграє у ініціюванні, а також розробленні й прийнятті політичного рішення при цьому враховуючи як інтереси окремих громадян або ж груп

населення, так, відповідно, й цілих регіонів або усієї нації загалом. У результаті зазначеного інститути офіційної/державної політики не є одноосібними розробниками щодо суспільно важливих рішень, які роблять неможливими у відповідній мірі тенденцію стосовно монополізації влади й, відповідно, зловживання службовим становищем [17].

На сьогодні в Україні найбільш поширений термін «державна політика», тому що по-перше, здійснюється державою, яка є головним суб'єктом її формування; по-друге, «державна політика» – це цілеспрямована діяльність органів державної влади з розв'язання та врегулювання суспільних проблем; по-третє, державна політика поступово стає «публічною політикою» набуваючи ознак публічності, тобто держава, як політичний актор, діє й будує свою політику, здійснюючи управління у публічній сфері за допомогою, як державних органів, так і недержавних, громадських організацій і навіть приватних структур. Тобто «державна політика» вважають В. Цветков і В. Горбатенко – це «специфічна форма політико-управлінської діяльності держави, яка має свої закономірності, складну внутрішню структуру, і відіграє важливу роль у формуванні та розвитку суспільних відносин» [18].

Дослідник В. Тертичка автор монографії «Державна політика: аналіз та здійснення в Україні» визначає державну політику, як «сукупність специфічних, неординарних дій, заходів та інститутів, за допомогою яких відбувається задоволення різноманітних інтересів диференційованого суспільства». Авторка виокремлює організовану та цілеспрямовану форми її здійснення державними інституціями, з прийняття конкретних рішень щодо вирішення суспільних проблем або їх комплексу, як відповідь на суспільні вимоги [14].

На думку авторів підручника «Державна політика» під «державною політикою слід розуміти сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни» [3]. Як підкреслює В. Андріяш «державна політика – це цілеспрямована

діяльність органів державної влади для вирішення суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнозначущої мети розвитку суспільства або його окремих сфер» [1].

Таким чином, державну політику ми можемо визначити, як організовану форму цілеспрямованої активності держави, її інституцій щодо вирішення суспільних проблем, які впливають на життя суспільства. Якщо з переходом від бюрократичних форм до інноваційних методів управління державою та суспільством державна політика набуває певних ознак публічності, через залучення до її реалізації, як державних так і недержавних, громадських організацій, правильніше використовувати поняття «публічна політика». Тобто публічна політика пов'язана з можливостями громадянського суспільства висловлювати свої інтереси та потреби у вигляді різних форм волевиявлення.

На нашу думку основою «концепції публічної політики» є відкритість влади, узгодженості інтересів членів суспільства та його інститутів. З огляду на зазначене, виявляється, що суб'єктами публічної політики є не тільки державні органи, але також сюди входять інститути громадянського суспільства, прості, звичайні громадяни, органи самоорганізації. Відповідно, як результат, рішення публічної політики є максимально наближеними до суспільства, сприяють удосконаленню політичної системи й усіх сфер життєдіяльності громадян [17].

Варто погодитись із Т. Бірклэнд, що публічна політика – це політика, що проводиться на користь «публіки» [20]. Дослідник Т. Парсонс у праці «Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики» визнав, що «публічна політика зосереджується на суспільстві і його проблемах», що й повинні визначатися при її розробці та реалізації державною владою [8].

Європейська інтеграція України супроводжуються змінами державної політики. По-перше, тому що одним з чинників європейської публічної політики є публічність (вільний доступ до інформації), як засіб забезпечення суспільних інтересів (інтересів держави, народу, нації, тощо); по-друге, європейська публічна політика спирається на європейські цінності та стандарти

формування правової, соціальної та демократичної держави; по-третє, основою європейської публічної політики є демократична участь громадянського суспільства (соціальних груп, державних та недержавних акторів) у процесі підготовки та прийняття владних рішень.

На нашу думку використання того, або іншого терміну говорить про те, як формується політика держави. Якщо «державна політика» формується переважно державою, то краще використовувати термін «державна політика», якщо у її формуванні та реалізації обов'язково приймають участь громадяни, то краще використовувати термін «публічна політика». Хоча і «державна політика» і «публічна політика» спрямовані, перш за все, на вирішення суспільних проблем, різниця лише вважає Дж. Андерсон полягає в різних підходах до її розробки [19], а також в участі в цьому процесі громадян.

На нашу думку в умовах демократизації і становлення громадянського суспільства, в Україні відбувається відновлення природного взаємозв'язку суспільства і влади, що потребує змін державної політики. Хоча основні компоненти політичної активності держави: визначення національних інтересів, розподіл ресурсів тощо, залишаються незмінними.

Демократизація та децентралізація влади характеризується її відкритістю, прозорістю, підзвітністю, широкому залученню громадян, громадських організацій, об'єднань в процес вироблення й прийняття державно-управлінських рішень. В таких умовах держава повинна пристосовуватися до нових умов, щоб зробити державну політику, яка є основною формою активності держави та її інституцій більш ефективнішою і водночас більш демократичною.

Загалом можна констатувати, що нова державна політика в Україні, як публічна форма активних цілеспрямованих дій держави щодо розв'язання конкретних проблем суспільства, повинна спиратись на співпрацю інститутів держави, інститутів громадянського суспільства, а також недержавних організацій та окремих громадян. Отже, державна політика:

- по-перше, спрямована на підтримку соціального політичного порядку, що склався в суспільстві, існуючого способу правління, зміцнення стабільності та впорядкованості суспільних відносин;
- по-друге, управляє різними областями та сферами суспільних відносин, що виключають або мінімізують негативні наслідки різноманітних конфліктів та протиріч;
- по-третє, створює передумови для майбутнього розвитку соціальних відносин та конструювання суспільних процесів, норм, інститутів;
- по-третє, сприяє більш повному здійсненню інтересів суспільства;
- по-четверте, підвищує якість життя населення суспільства.

Отже така державна (публічна) політика потрібна не лише державі, але й є потребою громадянського суспільства.

Світовий досвід свідчить про існування різних моделей державної політики, що характеризують дії держави, органів державної влади з управління суспільством (рис. 1).

Рис. 1. Моделі державної політики.

Джерело: сформовано автором

Аналіз моделей державної політики дозволяє зробити висновок, що вказані моделі не можуть бути повними без залучення демократії

та участі, таких її критеріїв, як публічність, участь, прозорість, відповідальність, ефективність, рівноправність. Тому що нова модель державної політики – це публічна політика, яка формується на основі громадської думки через діяльність інститутів громадянського суспільства.

Зрозуміло, що нова модель повинна враховувати й перераховані моделі з урахуванням національних особливостей України. Головна мета нової моделі державної політики, повинна враховувати те, яким чином будуть вирішуватися суспільні проблеми, наскільки ефективно і результативно і як до цього ставиться населення, тобто є основою є довіра населення до влади. Відзначимо, що довіра населення до політики держави(державної політики)грає важливу роль у підтримки її населенням, тим більше підтримка, тим більш стійкою є суспільна система. Довіра виступає важливим чинником ефективної комунікації між державою й суспільством.

Євроінтеграція українського суспільства вимагає підвищення участі населення у здійсненні державної політики. Це пов'язано з активізацією населення, суспільних груп, у прийнятті управлінських рішень, налагодженню співробітництва між владою та громадянам. На нашу думку саме спрямованість держави на реалізацію потреб та інтересів суспільства характеризує діяльність сучасної демократичної держави.

Сьогодні в світі набуває поширення практика партисипативної демократії(демократія участі), яка краще всього підходить для формування державної політики. Термін «партисипація» з англ. *participate* – «брати участь». Партисипативна (партисипаторна) демократія – це демократія реальної участі громадян у здійсненні влади, залучення суспільства до процесу ухвалення рішень. Вона ґрунтується на принципах: добровільної участі сторін, рівної можливості сторін висловлювати власні думки, самовизначення та відповідальності учасників діалогу, що характеризують реальну участь ширших верств населення у здійсненні влади. На думку представників даної концепції, «демократія участі – це пірамідальна система з прямою демократією в основі та представницькою демократією вище від неї» [9].

З точки зору прихильників партисипативної теорії демократії, постійна добровільна участь населення в політичному процесі є єдиною гарантією збереження справжньої демократії. Публічна політика є демократією участі, тому що спирається на спільну роботу уряду, місцевої влади, громадянського суспільства. Отже, публічна політика служить для того, щоб пов'язати між собою сукупність дій, які робляться державою у формі громадського обслуговування, що з соціального договору. «Публічна політика складається з цілеспрямованих дій урядів або для урядів» [21].

Партисипативна теорія демократії має стати універсальним принципом організації *публічної політики* української держави. Основа ефективного функціонування демократії участі – розвинене громадянське суспільство. Безперервний процес взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами влади, відповідальними за підготовку, прийняття та виконання рішень є громадською участю.

Слід відзначити, що можна виділити три основні механізми налагодження взаємодії влади з громадськістю при організації і реалізації публічної політики: інформування; консультування; активна участь громадян та їх об'єднань у формуванні публічної політики (рис. 2). щоб забезпечити відкритість та прозорість діяльності органів влади.

Отже розвиток партисипативної демократії (демократії участі) залежить від ефективності функціонування механізмів громадсько-політичної участі населення. Реалізація вказаних механізмів допомагає державним органам підвищити якість реалізації публічної політики. Тому що публічна політика як форма цілеспрямованої активності держави завжди пов'язана з наміченими цілями, які перед нею поставлені державою, тому що цілі потрібні для того, щоб спланувати порядок дій держави та її органів. «Публічна політика складається з цілеспрямованих дій урядів чи для урядів» [21].

Розвиток демократії участі характеризує активна участь населення у суспільно-політичному житті, тобто наскільки воно засвоїло загальнодемократичні цінності, демократичні норми, від яких залежить їх власний вплив на рішення влади.

Рис. 2. Механізми налагодження взаємодії влади з громадськістю при формуванні, реалізації та оцінці публічної політики.

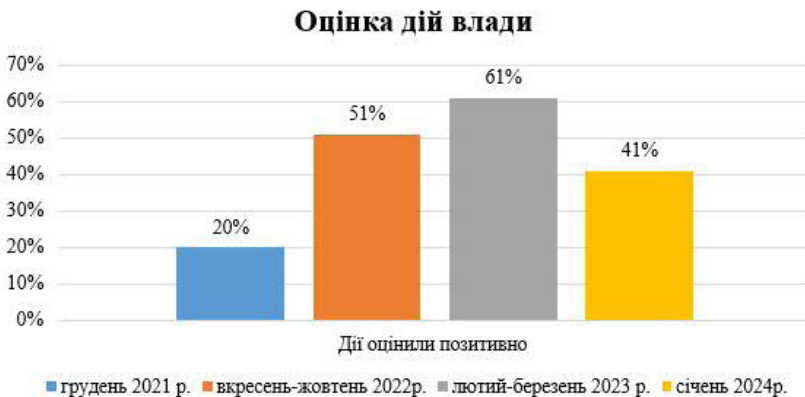
Джерело: сформовано автором

На думку науковців щоб покращити участь громадськості у реалізації державної політики, потрібно по-перше, підвищити рівень довіри населення до громадських і державних інститутів, налагодити неформальний діалог влади з громадськістю; по-друге, покращити нормативно-правову основу для створення та функціонування інститутів громадянського суспільства в Україні, участі громадськості у прийнятті рішень; по-третє, формувати у громадян відчуття особистої відповідальності щодо стану суспільних справ.

На нашу думку при реалізації державної політики довіра до дій держави, відіграє центральну роль. Тому рішення, які приймаються державою на основі довіри мають кращі шанси підтримання населенням. Погоджуємось з думкою Ю. Ханик, що «при довірливих відносинах громадян із публічною владою, опір прийнятим публічним рішенням зменшуватиметься, що, зокрема, дозволить швидше змінювати життя громадян на краще, а також пришвидшить проведення реформ у державі» [16]. Довіра це той фактор, що обумовлює та характеризує ставлення населення до державної політики, до діяльності державних та громадських інститутів, сприяє забезпеченню стабільності соціально-політичних зв'язків, що особливо важливо у час воєнного стану.

Для сучасного українського суспільства проблема довіри громадян до владних інститутів є надзвичайно актуальною, оскільки «кредит довіри» до влади, як показують остання опитування 2024 року поступово вичерпується. Про це свідчать результати соціологічного дослідження Центра Розумкова, що проведені в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!» за підтримку Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) Соціологічне дослідження було проведено з 19 по 25 січня 2024 р. з метою оцінити рівень довіри громадян до дій влади та її інститутів [12].

Дослідження показало, що після початку повномасштабної агресії Росії проти України частка громадян, які позитивно оцінюють дії держави зросла з 20% у грудні 2021 р. до 61% у лютому-березні 2023 р. Однак опитування у січні 2024 року показують тенденцію зниження цього показника (діаграма 1). Що дозволяє зробити висновок, що збільшується частка громадян, що не задоволені діями влади й подіями, що відбуваються. Так 38% громадян відмічають погіршення ситуації в Україні та вважають, що події в Україні розвиваються в неправильному напрямі, 21% не визначилися, тобто лише 41% громадян задоволений діями влади.

Діаграма 1. Оцінка дій влади.

Джерело: сформовано автором на основі [12].

Отже державна політика це дії, що їх реалізують державні органи, але це не лише те що має бути зроблене але й те що не зроблене. Можна сказати, що цілі державної політики повинні змінюватися враховуючі реальні життєві потреби населення. Державна політика це реакція держави на конкретні потреби або проблеми суспільства.

Довіра частіше розуміється як очікування населення. З точки зору психології, довіра є особистісною характеристикою та елементом поведінки людини, що виявляється у потребі забезпечити власний комфорт і безпеку у процесі взаємодії з оточуючим середовищем, у тому числі і політичним.

В партисипативної демократії (демократії участі), що передбачає широке залучення освічених громадян до участі у реалізації державної політики, зосереджуватися на суспільстві і його проблемах. Саме довіра влади та народу є основою політики держави щодо вирішення невідкладних та поточних суспільних проблем, а також прагнення до виконання соціально значущих цілей розвитку різних сфер суспільства.

На нашу думу, зменшити недовіру до представників влади можливе лише на шляху залучення громадян до участі у процес реформування державної політики, яку проводить уряд країни. В цьому плані цікавим прикладом є досвід країн ЄС де структури громадянського суспільства є невід'ємною частиною існуючих соціальних інститутів, відповідно там відсутня необхідність жорсткої соціальної регуляції їх функціонування [7].

Проаналізуємо наскільки змінилось ставлення українців до демократії, влади до громадян, громадян до влади. Опитування, яким чином змінилось становище в Україні в перерахованих сферах порівняно з початком 2023 року (У грудні 2022 року питання сформулювалось так: На Вашу думку, яким чином змінилось становище в Україні в таких сферах порівняно з початком 2022 року?) показало наступні результати (табл. 1).

Таблиця 1.

Зміни становища в Україні в таких сферах, як рівень демократії, становлення влади до громадян і становлення громадян до влади, порівняно з початком 2023 року.

	Змінилося на краще	Змінилося на гірше	Не змінилося	Важко відповісти
Рівень демократії				
Грудень 2022	14,7	24,5	49,4	11,4
Січень 2024	5,5	30,8	49,2	14,4
Ставлення влади до громадян				
Грудень 2022	17,4	24,5	45,0	13,1
Січень 2024	5,0	46,2	37,3	11,5
Ставлення громадян до влади				
Грудень 2022	24,8	24,6	38,1	12,4
Січень 2024	4,7	53,2	32,3	9,9

Джерело: сформовано автором

Державна політика, як форма цілеспрямованої активності держави характеризує довіру населення у контексті певних «сподівань», «очікувань» щодо виконання державо власних функцій та зобов'язань, вирішення проблем, в інтересах населення. Державна політика, яка базується на довірі є фактором стабільності демократичної держави.

Висновки. Таким чином, політика має справу з суспільними проблемами. Носіями проблем політики є люди, для вирішення яких необхідно втручання органів влади.

Державна політика це – формулювання варіантів вирішення проблеми, підбір критеріїв їх порівняння та обґрунтування вибору кращого з них. Державна політика є не інтелектуальною конструкцією і не дзеркальне втілення задумів керуючих, а набором хоча й

зумовлених деякими ідейними орієнтирами, та суперечливих соціально-економічних, політико-організаційних та правових заходів органів влади та управління, спрямованих на вирішення важливих суспільних завдань та питань.

Отже, сучасна публічна політика є складним явищем, тому що по-перше, покликана забезпечити суспільне волевиявлення, вираження інтересів та потреб населення та їх практичну реалізацію на рівні владних інститутів; по-друге, публічна політика повинна спиратися на принципи: відкритості, прозорості та демократичності; по-третє, в процесі вироблення та реалізації політичних рішень залучати до цієї роботи інститути громадянського суспільства.

Державна політика базується на довірі, як впевненості населення у позитивних наслідках дій суб'єктів публічної політики, тобто впевненості громадян у правильності дій органів публічної влади реалізувати проголошені державою цілі. Таким чином, довіра населення є необхідною умовою реалізації державної політики, а зниження довіри населення до влади є серйозним викликом демократії участі. Подальші розвідки порушеної нами в статті проблеми вбачаються в розгляді функції державної політики та сфери її правового регулювання.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯК ФОРМА ЦІЛЕСПРЯМОВАНОЇ АКТИВНОСТІ ДЕРЖАВИ

У статті розглянута державна політика, як організована та цілеспрямована діяльність держави, що передбачає захист суспільних інтересів, забезпечує прийняття зважених і обґрунтованих державних рішень, сприяє стабільному розвитку українського суспільства. Розглянуті питання формування державної політики в системі планування та здійснення планів розвитку сучасного суспільства.

Визначено, що з переходом від бюрократичних форм до інноваційних методів управління державою та суспільством державна політика набуває певних ознак публічності, через залучення до її реалізації, як державних так і недержавних, громадських організацій.

Доведено, що Європейська інтеграція України супроводжується змінами державної політики, яка спирається на європейські цінності та стандарти формування правової, соціальної та демократичної держави. Тому краще використовувати термін «публічна політика», як активні цілеспрямовані дії держави що спираються на співпрацю інститутів держави, інститутів громадянського суспільства, а також недержавних організацій та окремих громадян.

Зазначено, що партисипативна теорія демократії має стати універсальним принципом організації публічної політики української держави. Тому що основою ефективного функціонування демократії участі є розвинене громадянське суспільство, а також довіра населення до діяльності державних та громадських інститутів, тобто впевненості громадян у правильності дій органів публічної влади реалізувати проголошені державою цілі.

Обґрунтовано, що сучасна державна (публічна) політика, по-перше, покликана забезпечити суспільне волевиявлення, вираження інтересів та потреб населення та їх практичну реалізацію на рівні владних інститутів; по-друге, повинна спиратися на принципи: відкритості, прозорості та демократичності; по-третє, в процесі вироблення та реалізації політичних рішень залучати до цієї роботи інститути громадянського суспільства. Виокремлено специфічні характеристики державної політики як активної діяльності, які виділяють її з цілого масиву інших видів політик.

В подальших дослідженнях пропонується звернути увагу на нормативно-правове регулювання державної політики.

Ключові слова: держава; політика; державна політика; публічна політика; державна діяльність.

Author Contributions: Conceptualization, B.W.A. and L.W.F.; Writing – original draft, B.W.A. and L.W.F.; Writing – review & editing, B.W.A. and L.M.F. Author has read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

References

1. Andriiash, V.I. (2013). Derzhavna polityka: kontseptualni aspekty vyznachennia [State policy: conceptual aspects of definition]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 9. Retrieved from: <https://goo.gl/aLu3RG> [in Ukrainian].
2. Demianchuk, O. (2000). «Derzhavna polityka» ta «publichna polityka»: variant perekhidnoho periodu [«State policy» and «public policy»: a variant of the transition period]. *Naukovi zapysky. Politychni nauky – Proceedings. Political sciences*, (Vol. 18), (pp. 31-36). Kyiv: Natsionalnyi universytet «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].
3. *Derzhavna polityka [State policy]*. (2014). (n.d.). Kyiv: NADU [in Ukrainian].
4. Dzeveliuk, M. (2016). Derzhavna polityka ta funktzii suchasnoi derzhavy: do problemy vzaïmozv'язku [State policy and functions of the modern state: to the problem of interconnection]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal «Jurnaluljuristicational: theoriesipractica» – Scientific and practical journal «Jurnaluljuristicational: theoriesipractica»*, 4 (20). Retrieved from: <http://www.jurnaluljuri dic.in.ua/archive/2016/4/5.pdf>. [in Ukrainian].
5. *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopaedia of public administration]*. (2011). (n.d.). Kyiv: NADU [in Ukrainian].
6. Lavruk, O.V. (2018). Sutnist poniattia derzhavnoi polityky [The essence of the concept of state policy]. *Universytetski naukovi zapysky – University scientific notes*, 67-68, (pp. 254-263) [in Ukrainian].
7. Melnyk, L.A. (2019). Yevropeiskyi dosvid efektyvnoi vzaïmodii derzhavy ta instytutiv hromadianskoho suspilstva [European experience of effective interaction between the state and institutions of civil society]. *Investysii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 4. Retrieved from: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2019/20.pdf [in Ukrainian].
8. Parsons, V. (2006). *Publichna polityka: vstup do teorii y praktyky analizu polityky [Public policy: an introduction to the theory and practice of policy analysis]*. Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].

9. *Publiczna polityka [Public policy]*. (2023). (n.d.). Odesa: Yurydychna literatura [in Ukrainian].

10. *Publichne upravlinnia [Public administration]*. (2018). (n.d.). Kyiv: NADU [in Ukrainian].

11. Pukhkal, O.H. & Homoliako, O.V. (2017). Publiczna ta derzhavna polityka: yednist ta vidminnosti [Public and state policy: unity and differences]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 24, (pp.106-112) [in Ukrainian].

12. Razumkov Tsentr [Razumkov Center]. (2024). (n.d.). *razumkov.org.ua*. Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovirado-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r> [in Ukrainian].

13. Teleshun, S., Sytnyk, S., & Reiterovych, I. (2012). Publiczna chy derzhavna polityka – vitchyzniana dylema vyboru [Public or state policy – a domestic choice dilemma]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 4, (pp. 185-196) [in Ukrainian].

14. Tertychka, V. (2002). *Derzhavna polityka: analiz ta zdiisnennia v Ukraini [State policy: analysis and implementation in Ukraine]*. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].

15. Tertychka, V. (2007). Suspilna polityka: chy stala vona sferoiu naukovooho poshuku i prykladnykh doslidzhen v Ukraini? [Public policy: has it become a field of scientific research and applied research in Ukraine?]. *Politychnyi menedzhment – Political management*, 1 (22), (pp. 10-23) [in Ukrainian].

16. Khanyk, Y.-B. (2021). Vplyv rinvnia doviry hromadian do subiektiv publichnoi vlady na zastosuvannia publichnoho marketynhu v Ukraini [The influence of the level of trust of citizens in public authorities on the use of public marketing in Ukraine]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, (Vol. 9), 2, (pp. 43-49) [in Ukrainian].

17. Kharechko, I. (2013). Vitchyzniani politolohichni dyskurs publichnoi polityky [Domestic political discourse of public policy]. *Politychnyi menedzhment – Political management*, 1-2, (pp. 27-34) [in Ukrainian].

18. Tsvetkov, V.V. (2001). *Demokratiia. Upravlinnia. Biurokratiia [Democracy. Management. Bureaucracy]*. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho PAN Ukrainy [in Ukrainian].

19. Anderson, J.E. (2003). *Public Policymaking: An Introduction*. Boston-New York [in English].

20. Birkland, T.A. (2001). *An Introduction to the Policy Process: Theories, Concepts, and Models of Public Policy Making*. New York [in English].

21. *Power and Policy in Liberal Democracies*. (1992). (n.d.). Cambridge: Univ. Pr. [in English].

Відомості про автора / Information about the Author

Лілія Мунтян, к.тех.н., доцент кафедри гігієни, соціальної медицини, громадського здоров'я та медичної інформатики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: lili.muntyan@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8456-45>.

Lillia Muntian, Candidate of Engineering Sciences, Associate Professor, Department of Hygiene, Social Medicine, Public Health and Medical Informatics, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: lili.muntyan@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8456-45>.

Muntian, L. (2024). State policy as a form of targeted state activity. *Public Administration and Regional Development*, 25, 989-1009. <https://doi.org/10.34132/pard2024.25.13>